

PONÈNCIA 5: INSTRUMENTS PER A LA COHESIÓ PROFESSIONAL

SUBPONÈNCIA: IMATGE DE LA PROFESSION I MITJANS DE COMUNICACIÓ

Estat actual

De la informació mèdica als mitjans de comunicació

La informació mèdica que donen els mitjans de comunicació és habitualment correcta. Val a dir, però, que sovint l'exposició i la terminologia empleades són poc entenedores per a un lector no entès en medicina. Als diaris és on aquesta peculiaritat és més notòria. A la ràdio i la televisió l'exposició és més entenedora.

L'atenció que les notícies mèdiques reben en els mitjans de comunicació en el moment actual és important. Aquestes se centren habitualment en els aspectes següents:

- a. Notícies i fets “negatius” relacionats amb els metges: errors, mala praxi, sentències i reivindicacions laborals (vagues).
- b. Notícies i fets “positius” generals: avenços en l'assistència, noves prestacions i nous serveis.
- c. Notícies relacionades amb el sistema sanitari: saturació, llistes d'espera, massificació.
- d. Notícies o reportatges relacionats amb l'exercici privat de la professió: noves clíniques, grans resultats, última tecnologia.
- e. Notícies relacionades amb la recerca biomèdica: nous fàrmacs, nous descobriments.
- f. Notícies relacionades amb la salut pública: seguretat, riscos, crisis, epidèmies.

Les fonts de les notícies, i els seus comentaris posteriors i opinions acostumen també a ser de tres tipus:

- a. Fonts professionals, experts reconeguts, independents, habitualment relacionats amb serveis o centres assistencials de prestigi.
- b. Fonts de l'Administració pública sanitària.
- c. Fonts alienes a la professió mèdica local, tipus experts estrangers citats per les agències de notícies, consumidors, usuaris i altres professions relacionades amb la sanitat, que comenten aspectes mèdics o relacionats amb la medicina.

De la imatge del metge

El metge i la professió mèdica tenen una bona imatge popular, però la seva consideració social ha minvat extraordinàriament els darrers cinquanta anys.

La imatge professional que té la societat del metge és bona. Se'l considera

habitualment ben preparat i, si alguna vegada es discuteix la seva professionalitat, és perquè precisament no arriba a l'estàndard que la societat li atribueix. Dintre de les professions del món de la salut, és la més ben reconeguda.

Molt sovint el metge arriba als mitjans de comunicació social. Aquí també es podria dir que té una bona imatge. Se'l considera un bon comunicador i és freqüent la seva presència en mitjans de comunicació quan apareix un tema relacionat amb la salut. Fins i tot se li accepta que no es compregui el cent per cent del que diu –com si fos inherent a la seva feina– i que no faci més esforços per ser entès.

Les circumstàncies en què es dona una imatge negativa (debats sobre errors mèdics, etc.) són ocasionals i raonablement realistes, encara que a vegades determinats mitjans sensacionalistes donen un tractament informatiu crític contra metges concrets sense respectar la presumpció d'innocència ni l'anonimat del metge.

De la imatge com a col·lectiu professional

La societat i els mitjans de comunicació veuen els metges com un col·lectiu homogeni i que el seu millor representant són els col·legis, per davant de les societats científiques. No s'hi veuen fissures. Quan apareixen, es viu com un fet estrany i, més aviat, els metges són vistos com un clan corporativista que es defensa, sobretot en temes professionals. En tot cas, en general, hi ha una certa admiració des d'altres professions –de forma encertada o no– que voldrien tenir aquest esperit tan gremial.

Per altra banda, darrerament els mitjans estan donant una imatge de professionals proletaritzats, amb actituds funcionàries, d'autoestima làbil, disposats a moltes renúncies per raons de subsistència.

A pesar d'aquesta imatge més degradada i infravalorada de la professió mèdica, la Medicina es contempla com una actuació admirable pel que comporta de coneixement i de capacitat de convertir la malaltia i el dolor en salut i benestar.

Previsions de futur

Evolucionarà cap a una major demanda d'informació pública: més notícies, més incisives i amb més profunditat i rigor en el contingut. La societat demanda més responsabilitat en la presa de decisions i més transparència en les actuacions sanitàries. Vol informació més acurada, per exemple, del rendiment tècnic de determinats procediments (resultats a llarg termini) i de l'ús que es fa dels recursos públics.

Tanmateix alguns mitjans, probablement, aniran cada vegada més a la cosa "sensacionalista i alarmista", amb una tendència cap a la potenciació d'una excessiva i gens controlada presència de les medicines alternatives, notícies sense base científica, i reportatges publicitaris "amagats" com a notícies científiques.

Hi ha certa tendència a l'intervencionisme oficial en la transmissió i comentaris de les notícies mèdiques, i hom pot entreveure una certa manca d'esperit crític, per part dels professionals, envers declaracions oficials del Ministeri de Sanitat o de la Conselleria. Cal recordar que, habitualment, la credibilitat dels polítics és molt inferior, en termes de l'opinió pública, que la dels professionals, especialment en aspectes tècnics, com poden ser molts dels temes sanitaris.

En què caldria millorar?

És important que els metges entenguin que com a treballadors de la Sanitat es deuen a la població en el sentit que la seva feina i la divulgació d'aquesta ha de ser transparent i fiable. Informar la població sobre temes mèdics no és un favor que se li fa, sinó que forma part de la professió.

Hem de col·laborar a potenciar la presència científicament rigorosa d'aspectes mèdics divulgatius sobre problemes rellevants de salut de la societat i reclamar que es destaquin les accions positives que es fan realment cada dia al sector mèdic (que són molts milers) en contraposició a les negatives, que malauradament també existeixen. Però que no sempre són culpa nostra.

És indispensable fer pedagogia a la població, perquè s'entengui que la salut és cara, i els recursos públics són limitats, donant una visió realista de l'abordatge dels problemes de salut, amb una participació activa de la població. Sovint, des dels polítics, dels mitjans de comunicació, fins i tot d'alguns metges, per diferents causes, es presenta un sistema de salut amb unes prestacions il·limitades que no es correspon amb la realitat, el que afavoreix la frustració de la població.

És molt convenient la col·laboració de metges interessats en el periodisme de divulgació mèdica i periodistes, així com la formació de periodistes especialitzats en temes mèdics.

S'han de millorar a les facultats els aspectes formatius envers l'humanisme mèdic i la comunicació i més preocupació per la medicina social.

Els Col·legis de Metges, a més de les seves funcions que per antonomàsia compleixen, han de fer de pont entre la professió mèdica i la societat. Per una banda, vetllar, a través del Codi Deontològic, comunicats interns... que els metges mantinguin una relació bona amb els pacients i, per altra banda, gràcies als mitjans de comunicació, ser presents a la societat.

La llibertat d'expressió i la transparència i rigor informatiu son elements essencials de qualsevol societat democràtica avançada. Els Col·legis de Metges han de vetllar perquè aquesta llibertat, en tant que fa referència als aspectes professionals mèdics, es respecti en tot moment, i ha de ser un element de referència en la relació de la professió mèdica amb els mitjans de comunicació en totes els seus vessants. Aquest fet suposa un desenvolupament sostenible de la relació de confiança mútua entre mitjans de comunicació i metges.

Els Col·legis de Metges han de ser un referent objectiu, altament professionalitzat, imparcial i de resposta ràpida a la demanda d'informació dels mitjans de comunicació social. Han de considerar tenir un paper pro-actiu en situacions de crisi o alerta sanitària pública, agafant la iniciativa en moltes ocasions, per transmetre a la societat civil una posició professional, al servei de tots els ciutadans. Si es col·labora amb l'Administració pública, com ha estat majoritàriament el cas fins ara, molt millor per a tothom.

Haurien d'estudiar i revisar els criteris que regulen la publicitat o publicitat encoberta (sota l'aparença de reportatges o notícies) d'aquells professionals o institucions que no estan sotmesos als mateixos procediments de garantia de qualitat en la seva tasca diària que les institucions públiques, per exemple.

Els Col·legis de Metges s'han de dotar d'un sistema d'identificació i localització de grups de professionals, experts en diferents temes, amb bona capacitat de comunicar-se amb el públic i amb els mitjans, sense conflictes d'interessos potencials, que permeti respondre, si cal, a la demanda d'informació de qualitat i independent per part dels mitjans.!